

Kvinnliga peshmerga slåss mot Islamiska Staten

Både kvinnor och män behövs mot Islamiska Staten. Kvinnliga peshmerga-soldater tränar för att ge sig ut och slåss mot Islamiska Staten (IS). Men striden för jämställda villkor står även i civilsamhället.

Text & bild: Bengt Sigvardsson | [Prenumerera](#) | Artikel i SocialPolitik nr 4 2014

Taktfasta stöveltramp ligger som en ljudmatta över en militärförläggning utanför Sulaimaniya i de autonoma kurdiska områdena i nordöstra Irak. Ett 20-tal Kalasjnikovbeväpnade kvinnor i kamouflageuniformer drillas hårt av kapten Kuistan Mohedali. Det är över 40 grader varmt, men ingen visar några plågade miner när de marscherar och springer under den stekande solen. Kvinnorna är peshmerga eller "de som möter döden".

– Liksom män måste kvinnor försvara Kurdistan, säger 25-åriga trebarnsmamman Chia Hassib.

Peshmerga bildades på 1920-talet i de kurdiska delarna av Mellanöstern för att driva en väpnad och politisk kamp för ett självständigt Kurdistan. I Irak uppnåddes det delvis 2005 då de kurdiska områdena blev autonoma. Överallt vajar den kurdiska rödvitgröna flaggan med en sol i mitten. I början av augusti var det nära att den halades och byttes ut mot jihadistgruppen Islamiska Statens svarta flagg.

– IS hatar kurder, men framförallt kvinnliga kurdiska soldater. Om IS invaderar Kurdistan kommer de att döda oss alla. Jag vill åka till fronten snarast och slåss mot dem, säger Chias vapensyster 34-åriga Avesta Said.

IS åberopar religiös auktoritet över alla muslimer och har som

mål att upprätta ett kalifat som lyder under en extrem tolkning av sharia-lagarna. IS:s syn på kvinnor står i skarp kontrast till det kurdiska självstyrets lagar om lika rättigheter för män och kvinnor.

– IS kallar sig muslimer, men de har inget med islam att göra. De respekterar inte kvinnor, säger Chia.

Sedan början av året har IS erövrat flera delar av Syrien och Irak. I början av augusti intog de stora områden i nordvästra Irak, hemvist för yazidier, kristna och andra religiösa minoriteter som fick valet att "konvertera, dö eller betala skyddskatt". Många mördades. Hundratusentals flydde. Därefter avancerade IS vidare mot det kurdiska självstyrets huvudstad Erbil.

– Vi stod redo att slåss mot dem. De skrämmer mig inte. Jag vet hur jag ska försvara mig. Men de är mycket farliga, speciellt för oss kvinnor, säger Chia.

Rapporter om kvinnor som våldtas och kidnappas av IS har duggat tätt.

– Det ger oss ännu mer styrka och motivation att försvara kurdiska kvinnor och Kurdistan. Om jag tillfångatas av IS kommer de att utsätta mig för fruktansvärda saker, säger Chia. Det var först efter att USA började bomba IS-ställningar, den 8 augusti, som peshmerga, den irakiska armén och allierade lyckades stoppa offensiven. IS står fortfarande på tröskeln till Kurdistan. Cirka 20 respektive 50 kvinnliga peshmergas från förbandet finns på två platser vid fronten.

– Jag bara väntar på att bli ditskickad och byta av dem, säger Chia.

För gå med i peshmerga måste man ha fyllt 18 år, avslutat grundskolan och ha fläckfritt brottsregister. Grundutbildningen är på 45 dagar och innefattar, förutom fysisk träning och vapenhantering, studier i bland annat filosofi, statsvetenskap och militärhistoria. För att bli befäl krävs två och ett halvt års studier på peshmergas militärakademi utanför Sulaimaniya. Chia gick med i peshmerga

år 2008. I normala fall tjänstgör hon på förläggningen tre dagar i veckan. Sedan IS började härja i området har hon knappt lämnat den.

– Men snart är IS ett avslutat kapitel. Jag uppmanar alla kvinnor att gå med i peshmerga. Alla respekterar oss, säger Chia.

Norra Irak blev en USA-skyddad flygförbudszon efter första Irakkriget, 1991, vilket ledde till kurdisk de facto autonomi. De två största kurdiska partierna PUK (Patriotic Union of Kurdistan) och KDP (Kurdistan Democratic Party) bildade en semi-autonom regering. Under kampen för självständighet fanns det många peshmerga-grupper med olika ideologier. Med autonomi blev de politiska partier och "peshmerga" blev benämningen på deras väpnade grenar. Tillsammans utgör de idag det kurdiska självstyrets reguljära armé. Den kvinnliga peshmerga-bataljonen tillhör PUK som var först med att ge kvinnor professionell militär utbildning. Överste Nahida Ahmad Rashid är högsta kvinnliga befäl, både på förläggningen och i hela irakiska Kurdistan. Hon gick med i peshmerga redan 1982.

– 1995 utbildades ett förband på 40 kvinnor för att slåss mot Saddam Husseins armé, berättar, hon.

2001 antogs för första gången 11 kvinnor på militärakademin.

År 2005, två år efter den amerikanska invasionen av Irak, fick de kurdiska områdena autonomi. Året därpå grundades kvinnobataljonen som idag består av 500–600 soldater.

– De har exakt samma uppgifter som manliga soldater. De har övningar tillsammans och slåss vid fronten tillsammans. Alla, kvinnor som män, måste hjälpas åt att försvara Kurdistan, säger överste Nahida.

Under sommaren hörde många civila kvinnor av sig.

– De ville slåss mot IS och fick en grundkurs här, men de har skickats hem nu när hotbilden avtagit, säger överste Nahida.

På PUK:s högkvarter i Sulaimaniya träffar jag Narmin Osman, flerfaldig minister i både den irakiska och regionala regeringen. Hon var dessutom en av Iraks första kvinnliga

peshmerga-soldater. Hotet från IS innebär att hon snart får smaka på livet som peshmerga igen.

– Jag åker snart till bergen på en självförsvarskurs för kvinnor. Tanken är att den ska leda till en kvinnlig stödstyrka åt peshmerga i försvaret av Sulaimaniya mot IS, säger Narmin.

För Narmin, och andra i hennes generation, har peshmerga varit en trampolin till politiska poster.

– Men det beror på att förr blev man peshmerga för att man var politisk. Så är det inte längre. Dagens peshmerga är soldater, inte politiker, säger hon.

Narmin blev politiskt aktiv under sina universitetsår i Bagdad. 1979 anslöt hon och hennes make sig till PUK-peshmergan i bergen.

– Enda gången jag var i strid var när vi blev anfallna. Männen förväntade sig inte att kvinnor skulle slåss. Traditionellt var det deras uppgift att försvara oss. Jag jobbade istället med att ge folk i bergsbyarna undervisning, hälsovård och självförsvarskurser, säger hon.

I takt med att allt fler kvinnor anslöt sig började även de strida.

– När regimen började trakassera fruarna till peshmerga-män hade de inget annat val än att fly till bergen och slåss tillsammans med männen, säger Narmin.

1981 flyttade Narmin och hennes man till Syrien och sedan till Sverige. 1992 återvände de till irakiska Kurdistan där Narmin blev utbildningsminister 2004. Därefter följde tre mandatperioder med olika ministerposter i Bagdad, bland annat som jämställdhetsminister. Narmin försökte bland annat få igenom en ny familjelagstiftning.

– Den irakiska familjelagstiftningen var – och är – ojämlig. Den ger landets 19 religiösa samfund rätt att ha sin egen familjelagstiftning. Det innebär att irakiska kvinnors rättigheter skiljer sig åt beroende på vilken religion de har, säger hon.

Sekteristiska motsättningar och ökat våld lamslog emellertid

mycket av det politiska arbetet. Narmin överlevde tre bombattentat.

– Det instabila säkerhetsläget innebar att vi aldrig nådde våra mål. Men jag är mycket stolt över att jag, och många med mig, fick igenom 25-procentig kvinnlig kvotering i irakiska parlamentet, säger Narmin.

Tidigare gällde den irakiska familjelagstiftningen även i Kurdistan, men år 2011 antogs en sekulariserad familjelagstiftning, samt lagar mot familjerelaterat våld. I Kurdistan är 30 procent av parlamentsplatserna garanterade för kvinnor.

– Men antalet kvinnor i parlament och regeringsråd överstiger alltid 30 procent, säger Narmin.

I Erbil huserar kvinnoorganisationen Warvin Foundation for Women Issues där 23-åriga Khende Zra är programchef. IS framryckningar har lett till att organisationen fått lägga om fokus för sitt arbete. Hundratusentals människor har flytt till de kurdiska områdena där det nu finns 1,4–2 miljoner flyktingar. Majoriteten är kvinnor och barn. Warvin Foundation inriktar framförallt sitt arbete på kvinnliga flyktingar.

– Min bedömning är att en del av kvinnorna har blivit våldtagna av IS. Många flyktingkvinnors berättelser väcker misstänksamhet, men det är svårt att få fram hela sanningen, säger Khende.

Hon tror att kulturella värderingar, rädsla och påtryckningar från familjen får många kvinnor att tåga.

– Det måste vara ett helvete att ha blivit tillfångatagen och våldtagen och inte få prata med någon om det. Dessa kvinnor behöver särskild omvårdnad, säger hon.

Sexuella övergrepp är något det talas tyst om även i det kurdiska samhället.

– Eftersom offren skuldbeläggs, säger Khende.

Lagstiftningen från 2011 stipulerar bland annat samma straff för hedersmord som för andra mord och, till skillnad mot tidigare, är det numera olagligt med våldtäkt inom äktenskapet

och hustrumisshandel.

– Lagarna är fantastiska. De garanterar kvinnor skydd och samma rättigheter som män, men det spelar ingen roll när de inte implementeras, säger Khende.

Risken är överhängande att polisen inte tar en kvinna som anmäler sexuella övergrepp seriöst.

– Dessutom är det få kvinnor, eller någon i deras närhet, som skulle våga anmäla. Ett helt grannskap kan känna till att ett hedersmord eller ett sexualbrott har skett, men ingen anmäler det. De ser det som en familjeangelägenhet. Vi har därför många projekt för att öka medvetenheten om lagstiftningen, hur man söker rättslig hjälp och anmäler övergrepp, säger hon.

Khende Zra säger att traditionella värderingar och könsroller härskar i stora delar av samhället, men att det har skett stora förändringar de senaste 10–15 åren. Allt fler kvinnor arbetar och når höga positioner i samhället.

– Och förr var det otänkbart att ogifta kvinnor umgicks med män, gick på bio eller gick ut på egen hand. Allt det har förändrats. Anledningarna är många. Den kvinnliga kvoteringen i parlamentet har satt kvinnofrågor på agendan, men även frivilligorganisationer och sociala medier har spelat stor roll. Det känns som om vi är på väg från religion och traditioner mot ett sekulariserat samhälle, säger hon.

Religiösa partier har inte vuxit sig lika stora i Kurdistan som på många andra platser i Mellanöstern.

– Här kommer nationalism i första hand och religion i andra hand, säger Khende.

Hade IS lyckats inta Kurdistan hade det med största sannolikhet sett annorlunda ut idag.

– Klart att jag blev rädd när IS närmade sig, men samtidigt kände jag mig obekvämt över andra saker, säger hon.

Hennes manliga släktingar ville evakuera Khende och andra kvinnliga släktingar från Erbil för att de inte skulle hamna i IS:s våld.

– Min bror, liksom jag, har aldrig hållit i ett vapen, men han

ansågs kunna försvara sig, men inte jag. Männen såg det som en heder att försvara oss – vi var alltså en del av deras heder. Kurdiska kvinnor har kämpat i årtionden för att eliminera denna typ av tänkande och plötsligt, när IS dyker upp, så väcks det till liv igen.

– Det gjorde mig ursinnig, säger Khende.

bengt_report[at]yahoo.se

Bengt Sigvardsson